

Sygnatura akt XVIII C 371/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 4 grudnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Tomasz Józkowiak

Protokolant: Sabina Pacholak

po rozpoznaniu 26 października 2018 r., w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P.

przeciwko I. P. i D. L.

o zapłatę

1. utrzymuje w mocy wydany przez Sąd Okręgowy w Poznaniu pod sygnaturą akt XVIII Nc 494/16 nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z 3 stycznia 2017 r. w stosunku do pozwanych I. P. i D. L.,
2. zasądza od pozwanych I. P. i D. L. solidarnie na rzecz powódki 1800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wywołanych wniesieniem przez pozwanych zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym.

/-/ SSO Tomasz Józkowiak

sygn. akt: XVIII C 371/17

UZASADNIENIE

Powódka (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P., pozwem z 14 grudnia 2016 r., złożonym do sądu 23 grudnia 2016 r., wniosła o zasądzenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla solidarnie od pozwanych I. P., S. F., D. L. i G. F. 161 514,61 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 22 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty. Nadto powódka wniosła o zasądzenie od pozwanych na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że posiada weksel bez protestu wystawiony 21 września 2011 r. przez pozwaną I. P. i poręczony przez pozostałych pozwanych. Termin płatności upłynął 21 grudnia 2015 r. Pozwani do dnia wniesienia pozwu nie zapłacili powódce dochodzonej należności i to pomimo przedstawienia weksla do wykupu. Powódka wskazała, że weksel stanowiący podstawę dochodzonego roszczenia był wekslem gwarancyjnym in blanco wystawionym przez pozwaną I. P. na zabezpieczenie wszelkich ewentualnych roszczeń, jakie mogły powstać z umowy współpracy z 24 października 2011 r. Na podstawie art. 32 ustawy pozostali pozwani – poręczyciele wekslowi odpowiadają tak samo jak wystawca weksla.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z 3 stycznia 2017 r. sąd orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

Powyższy nakaz zapłaty uprawomocnił się w stosunku do pozwanego G. F.. W stosunku do pozwanej S. F. nakaz zapłaty został uchylony, a postępowanie umorzone (po uprzednim roku jego zawieszenia).

Pozwani I. P. i D. L. wnieśli zarzuty od nakazu zapłaty, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie oraz oddalenie powództwa.

Pozwani podnieśli zarzuty, które omówione zostaną w dalszej części uzasadnienia.

W kolejnych pismach przygotowawczych strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska, zaś powódka przedstawiła nadto rozliczenie wynikające ze stosunku podstawowego.

Sąd okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

24 października 2011 r. pozwana I. P. zawarła z powódką (działającą wówczas jeszcze w formie spółki akcyjnej) umowę współpracy. W związku z zawarciem tej umowy I. P. nabywała od powódki towary i usługi na potrzeby prowadzonego przez siebie pod logo powódki sklepu w C..

Tego samego dnia pozwana I. P. zawarła z powódką umowę dodatkową do umowy współpracy, mocą której strony zastrzegły, że wszystkie towary handlowe dostarczane agentowi przez powódkę dostarczane będą z zastrzeżeniem prawa własności na rzecz powódki. Umowa dodatkowo precyzowała przy tym, kiedy to zastrzeżenie wygasa.

Okoliczności podniesione przez powódkę i wobec ich niezaprzeczenia przez pozwanych uznane, na podstawie art. 230 k.p.c., za przyznane, a nadto dowód:

- umowa współpracy z umową dodatkową – k. 66-72, 398-399,

- zeznania pozwanych I. P. i D. L.

W celu zabezpieczenia roszczeń wynikających z powołanej wyżej umowy pozwana I. P. podpisała i wręczyła powódce weksel in blanco. Na odwrotnej stronie weksla podpisali się również pozwani S. F., D. L. i G. F., każdorazowo pod adnotacją, że poręczają za weksel.

Do powyższego weksla została sporządzona deklaracja wekslowa (oświadczenie wekslowe), zgodnie z którą posiadacz weksla, tj. (...) SA z siedzibą w P. będzie uprawniony do wypełnienia weksla na kwotę wszelkich wymagalnych zobowiązań wobec (...) SA wynikających z umowy współpracy z 24 października 2011 r., w tym w szczególności z tytułu zakupu towarów handlowych lub świadczenia usług, wraz z należnościami ubocznymi. Nadto posiadacz weksla uprawniony będzie do wypełnienia tego weksla według własnego uznania, w zakresie daty i miejsca wystawienia, daty i miejsca płatności, nazwy i siedziby posiadacza jako remitenta oraz do opatrzenia weksla według własnego uznania klauzula domicylu, bez protestu. Wypełniony weksel, posiadacz weksla będzie uprawniony przedstawić do zapłaty, a w przypadku niezapłacenia sumy wekslowej przez wystawcę lub poręczycieli w terminie siedmiu dni od daty wezwania, wystąpić do sądu o wydanie nakazu zapłaty bez protestu. Wezwanie do zapłaty kwoty wymagalnych zobowiązań, wystawca, jak i poręczyciele traktują jako przedstawienie weksla do wykupu. Poręczyciele wekslowi wyrazili zgodę na treść powyższej deklaracji wekslowej.

dowód:

- weksel - k. 4,

- deklaracja wekslowa - k. 10

W okresie współpracy pozwana I. P. nabyła od powódki towary i usługi na łączną kwotę 3 145 702,70 zł. Sumę tę umniejszono następnie o 36 687,27 zł (z tytułu not), 200 253,62 zł (wartość faktur VAT korekta), 47 627,30 zł (z tytułu kompensat) i 2 699 619,90 zł (z tytułu dokonanych wpłat). Wynik tego obrachunku odpowiada kwocie 161 514,61 zł.

dowód:

- dokumenty księgowe - k. 133-334, 559-598, 620-731,

- zeznania świadek A. T.

Po zakończeniu umowy współpracy (co nastąpiło w marcu 2014 r.), w związku z powstaniem zadłużenia po stronie agenta, powołany wcześniej weksel in blanco został wypełniony miejscem wystawienia – P., datą wystawienia – 21 września 2011 r., datą płatności – 21 grudnia 2015 r., sumą wekslową – 161 514,61 zł, miejscem płatności – P. i oznaczeniem remitenta – (...) Sp. z o.o. z/s w P..

dowód:

- weksel - k. 4

Pismem z 23 lipca 2015 r. powódka wezwała pozwaną I. P. do zapłaty 161 514,61 zł z tytułu niezapłaconych faktur za dostarczony przez powódkę towar.

dowód:

- wezwanie do zapłaty - k. 127

Pismami z 1 grudnia 2015 r. powódka przedstawiła wystawcy weksla i poręczycielom weksel do zapłaty.

dowód:

- pisma z 1 grudnia 2015 r. - k. 6-9, 129-132

Cały majątek (...) SA z dniem 30 listopada 2011 r. został przeniesiony w trybie połączenia na (...) Sp. z o.o., która zmieniła nazwę na (...) Sp. z o.o.

Z dniem 9 lutego 2017 r. (...) Sp. z o.o. uległa przekształceniu w (...) SA.

W 2018 r. cały majątek spółki (...) SA z siedzibą w P. został przeniesiony na spółkę (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. (wcześniej (...) Sp. z o.o.).

dowód:

- informacje odpowiadające odpisowi aktualnemu z rejestru przedsiębiorców

- k. 12-16, 120-126, 546-549

Przedstawiony stan faktyczny sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów, które uznał za wiarygodne.

Sąd nie prowadził postępowania dowodowego w szerszym zakresie, albowiem strony się tego nie domagały (por. oświadczenia stron złożone na rozprawie 26 października 2018 r. - k. 791), a i sąd nie znalazł podstaw, by postępowanie dowodowe uzupełnić z urzędu.

Sąd okręgowy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności wskazać należy, że weksel, na którym powódka oparła żądanie pozwu był wekslem własnym in blanco, wystawionym przez pozwaną I. P. jako wierzyciela wekslowego (remitenta). Weksel ten jest wekslem ważnym, gdyż zawiera wszystkie elementy wymagane przepisem art. 101 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe. Powódkę i wystawcę weksla, jak również poręczycieli wekslowych (pozwane) wiązała deklaracja wekslowa złożona do akt przez powódkę. Przepis art. 10 Prawa wekslowego nie wymaga żadnej szczególnej formy porozumienia wekslowego, które może zatem być zawarte na piśmie, czy ustnie, w sposób wyraźny, bądź nawet dorozumiany.

Zgodnie z przepisem art. 30 w zw. z art. 103 Prawa wekslowego, zapłatę weksłu można zabezpieczyć poręczeniem wekslowym (aval) co do całości sumy wekslowej lub co do jej części. Poręczenie może dać osoba trzecia lub nawet osoba podpisana na wekslu. Poręczenie oznacza się wyrazem „poręczam” lub innym zwrotem równoznacznym i podpisuje je poręczyciel. Poręczenie może być napisane na przedniej lub na odwrotnej stronie weksła, przy czym sam podpis na przedniej stronie weksłu uważa się za udzielenie poręczenia, wyjąwszy gdy jest to podpis wystawcy lub trasata. Poręczenie powinno wskazywać, za kogo je dano. W braku takiej wskazówki uważa się, że poręczenia udzielono za wystawcę.

Nie ulega wątpliwości, że pozwany D. L. poręczył za zapłatę przedmiotowego weksła przez wystawcę czyli pozwaną I. P., składając swój podpis na odwrocie weksła, pod oświadczeniem „poręczam za ten weksel”. Okoliczność ta nie była sporna między stronami.

Pozwany D. L. kwestionował natomiast, by złożył podpis pod oświadczeniem wekslowym (deklaracją wekslową). Nie wykazał jednak w toku procesu, mimo spoczywającego na nim w tym zakresie ciężaru dowodu, by widniejący pod tym oświadczeniem podpis nie należał do niego (pozwany cofnął zgłoszony w zarzutach od nakazu zapłaty wniosek o dowód z opinii biegłego grafologa). Zgodnie zaś z art. 253 zd. 1 k.p.c., jeżeli strona zaprzecza prawdziwości dokumentu prywatnego albo twierdzi, że zawarte w nim oświadczenie osoby, która je podpisała, od niej nie pochodzi, obowiązana jest okoliczności te udowodnić.

Niezależnie od powyższego wskazać zresztą należy, że kwestia, czy pozwany podpisał deklarację wekslową nie ma dla rozstrzygnięcia sprawy aż tak istotnego znaczenia, skoro jego zobowiązanie wynika wprost z weksła. Nie było zaś spornym, że pozwany załączony do pozwu weksle podpisał jako poręczyciel.

Również i okoliczność, że oświadczenie wekslowe oraz weksel zostały podpisane przez zawarciem umowy współpracy nie ma znaczenia dla istnienia zobowiązania pozwanych. Miały one bowiem zabezpieczać roszczenia, które mogą ewentualnie z tej umowy wyniknąć, a tym samym fakt ustanowienia takiego zabezpieczenia przed zawarciem umowy właściwej nie jest niczym nadzwyczajnym. Tym bardziej zaś nie skutkuje nieważnością zobowiązania wekslowego.

Pozwani nie wykazali przy tym, by powódka zamiennie stosowała weksle i deklaracje wekslowe dotyczące umowy współpracy z 24 października 2011 r. i wcześniejszej z 30 marca 2010 r. Powódka złożyła do sprawy niewypełniony weksel in blanco i deklarację wekslową dotyczące wcześniejszej umowy współpracy (k. 118, 119), potwierdzając w ten sposób, że wystawionego przez pozwaną I. P. jako pierwszy weksła nie wypełniła, ani tym bardziej nie puściła w obieg.

W związku z przekształceniami po stronie powodowej należy zauważyć, że w dacie wystawienia weksła, tj. 21 września 2011 r. funkcjonował w obrocie prawnym podmiot pod firmą (...) SA. (...) Sp. z o.o. powstała z dniem 30 listopada 2011 r. w wyniku przeniesienia całego majątku (...) SA w trybie połączenia na (...) Sp. z o.o., która zmieniła nazwę na (...) Sp. z o.o. Zatem zgodnie z art. 494 § 1 k.s.h., który stanowi, że spółka przejmująca albo spółka nowo zawiązana wstępuje z dniem połączenia we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej albo spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki, uprawnionym podmiotem do wypełnienia weksła, a tym samym posiadaczem weksła była (...) Sp. z o.o. (...) Sp. z o.o. stała się też stroną Umowy Współpracy z 24 października 2011 r. zawartej z pozwaną I. P. w miejsce (...) SA.

Wskazać należy, że zobowiązanie wekslowe w związku z wekslem in blanco powstaje w chwili wypełnienia weksła (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 6 lutego 2014 r. I ACa 965/13), zatem skoro weksel został wypełniony w dacie istnienia i funkcjonowania podmiotu (...) Sp. z o.o., to nie mógł być wypełniony przez inny, wcześniej istniejący podmiot, który w tym momencie nie istniał i nie miał zdolności prawnej.

Deklaracja wekslowa zawiera też zapis, że posiadacz weksła może go wypełnić według własnego uznania, w tym w zakresie nazwy i siedziby posiadacza jako remitenta.

Nadmienić należy, że w toku postępowania, w wyniku przekształcenia (...) Sp. z o.o. w (...) SA, powódka ponownie istniała jako Spółka Akcyjna, by pod koniec postępowania zostać przejętą przez inną spółkę (będącą spółką z

ograniczoną odpowiedzialnością), która zmieniła firmę na (...), tym samym zgodnie z art. 553 § 1 k.s.h. i art. 494 § 1 k.s.h., do zamknięcia rozprawy powódce przysługiwały wszystkie prawa i obowiązki spółki przekształcanej, a następnie przejętej, co w konsekwencji przesądza o braku wątpliwości co do legitymacji procesowej powódki, jak również jej zdolności sądowej.

W załączonym do pozwu wekslu prawidłowo przy tym oznaczono remitenta. Należy zwrócić uwagę, że firma remitenta została określona zgodnie z oznaczeniem zawartym w KRS, zaś użycie skrótu w odniesieniu do formy organizacyjno-prawnej było dopuszczalne z uwagi na treść art. 160 § 2 k.s.h.

Dalej sąd zauważa, że nie mogły zasługiwać na uwzględnienie twierdzenia, że pozwany D. L. pozostawał w błędzie co do treści czynności prawnej, albowiem „w świetle zapewnień i okoliczności, w których podpisanie weksła następowało przez trzech poręczycieli, pozwany składał oświadczenie w przedmiocie poręczenia wekslowego w przeświadczeniu (...), że ponosi on ewentualną odpowiedzialność tylko co do 1/3 części ewentualnego zadłużenia”.

Jak stanowi art. 84 § 1 k.c., w razie błędu co do czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć, ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej. W toku procesu pozwany w żaden sposób nie wykazał, by błąd, na jaki się powołuje został wywołany przez powódkę (której składał oświadczenie woli), bądź też, że wiedziała ona o błędzie lub też mogła z łatwością błąd zauważyć. Z naprowadzonych przez pozwanych okoliczności wynika, że ewentualne pozostawanie przez pozwanego w błędzie co do zakresu jego odpowiedzialności wynikało z niezajomości powołanych wcześniej unormowań ustawowych, a tym samym musiało obciążać wyłącznie pozwanego. W tych okolicznościach powoływanie się przez pozwanego na błąd nie było skuteczne. Pozwany nie uchylił się skutecznie od skutków prawnych złożonego przez siebie oświadczenia woli.

Dalej sąd okręgowy zauważa, że przeciwko żądaniu pozwu nie mogła przemawiać akcentowana przez pozwanych okoliczność, że zgodnie z umową dodatkową do umowy współpracy z 24 października 2011 r. zastrzeżono własność towarów na rzecz powódki (art. 548, 589 k.c.). Takie zastrzeżenie pełni bowiem funkcję zabezpieczającą. Pozwana I. P., jako agentka, miała obowiązek zapłacić za dostarczony jej towar. To od uznania powódki zależy zaś, czy będzie ona dochodzić zapłaty ceny za dostarczony towar, czy też zwrotu tego towaru (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 9 lutego 2017 r., V ACa 246/16). Realizacja tego pierwszego uprawnienia, jak ma to miejsce w rozpoznawanej sprawie, nie jest zatem w żadnym razie pozbawiona podstaw.

Dalej sąd okręgowy zauważa, że nie mieli racji pozwani podnosząc, że po złożeniu pozwu powódka utraciła już prawo do powoływania dalszych twierdzeń i dowodów. Pozew oparty został wyłącznie na wekslu, a zatem dopiero po wniesieniu zarzutów od wydanego w sprawie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, w których pozwani przeszli na stosunek podstawowy, powódce otworzyła się droga do poniesienia twierdzeń z tego stosunku podstawowego.

Co do twierdzeń pozwanych odnoszących się do sporządzenia protokołu inwentaryzacji należy zauważyć, że – jak podniosła powódka – takowy nie został sporządzony z uwagi na okoliczność, że pozwana I. P. nie była obecna przy zdawaniu lokalu. Nie stało to jednak na przeszkodzie wyliczeniu zadłużenia pozwanej I. P. w związku z zakończoną współpracą w oparciu o dokumenty księgowe (w tym wystawione faktury). Z przyczyn omówionych w dalszej części uzasadnienia, wyliczenie to nie zostało skutecznie zakwestionowane przez pozwanych.

Zgodnie z art. 47 Prawa wekslowego, kto weksel wystawił, przyjął, indosował lub zań poręczył, odpowiada wobec posiadacza solidarnie. Posiadacz może dochodzić roszczeń przeciw jednemu, kilku lub wszystkim dłużnikom bez potrzeby zachowania porządku, w jakim się zobowiązali.

W myśl zaś przepisu art. 32 w zw. z art. 103 Prawa wekslowego, poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo, jak ten, za kogo poręczył. Awalistom przysługują zatem takie same zarzuty w stosunku do pierwszego posiadacza weksla in blanco, jakie przysługiwałyby wystawcy tego weksla. Z wykładni art. 10 Prawa wekslowego, który stanowi, że jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można

wobec posiadacza zaślaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa, a contrario wynika natomiast, że wystawca weksla in blanco może powoływać wobec posiadacza weksla własnego, który nie został puszczony w obieg, wszystkie zarzuty wynikające ze stosunku podstawowego. Z tego względu dopuszczalnym jest podnoszenie również przez awalistę zarzutu wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem.

Zaznaczyć jednak należy, na co zwraca się uwagę w orzecznictwie, że przepis art. 10 Prawa wekslowego reguluje dopuszczalny zakres zarzutu niezgodnego z porozumieniem uzupełnienia weksla, nie ma jednak na celu podważania abstrakcyjnego charakteru zobowiązania wekslowego. Powołany przepis osłabia odpowiedzialność dłużnika wekslowego przez umożliwienie mu odwołania się w drodze wyjątku do stosunku osobistego łączącego wystawcę weksla i remitenta w drodze zarzutów dopuszczonych przez prawo wekslowe. Ze względu na ścisłe powiązanie weksla in blanco z porozumieniem stron co do jego uzupełnienia pozwany w procesie wekslowym może się bronić zarzutami, że uzupełnienie weksla, stanowiącego podstawę powództwa, nastąpiło niezgodnie z udzielonym przez niego upoważnieniem. Zarzuty takie mogą być podnoszone bez żadnych ograniczeń, jeżeli powodem jest bezpośredni odbiorca weksla in blanco. Konstrukcja rozważanego przepisu wpływa jednak na rozkład ciężaru dowodu w procesie, w którym powód dochodzi należności z weksla. Przepis ten obciąża dłużnika wekslowego ciężarem udowodnienia okoliczności w nim wymienionych w celu zwolnienia się ze zobowiązania wekslowego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 4 marca 2015 r., I ACa 844/14; wyrok Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2016 r., V CSK 519/15). Obejmuje to również spoczywający na dłużniku wekslowym obowiązek dowodowy wykazania, że suma wekslowa nie została należycie ustalona. Suma, jaką powód wpisał na wekslu, może być kwestionowana jako wpisana niezgodnie z deklaracją wekslową. Strona może dowodzić, że zobowiązanie pozwanego nie istnieje lub istnieje w innej wysokości, jednakże to pozwanego obciąża ciężar dowodu w tym zakresie. Nie wystarczy wobec tego samo jego twierdzenie, że suma wpisana na wekslu jest niezgodna z łączącym strony zobowiązaniem. Powód, który posiada podpisany przez pozwanego weksel i wypełnia go na podstawie deklaracji wekslowej, nie musi zaś niczego dowodzić, gdyż jego roszczenie wynika z samego weksla (wyrok Sądu Najwyższego z 11 października 2013 r., I CSK 763/12).

Mając powyższe na uwadze, należało stwierdzić, że to pozwani powinni udowodnić istnienie okoliczności decydujących o trafności podnoszonych przeciwko wekslowi zarzutów, zmierzających do stwierdzenia, że weksel nie został wypełniony zgodnie z porozumieniem wekslowym. W toku procesu pozwani obowiązkowi temu jednak nie sprościli.

Pozwani zarzucili nieprawidłowe określenie sumy wekslowej. Wobec tak sformułowanego zarzutu należy zauważyć, że naruszenie upoważnienia do uzupełnienia weksla in blanco poprzez wpisanie wyższej sumy od kwoty wierzytelności, dla której zabezpieczenia weksel został wręczony, nie skutkuje nieważnością weksla, a jedynie powoduje, że osoba na nim podpisana staje się zobowiązana w granicach, w jakich tekst weksla jest zgodny z upoważnieniem (por. wyroki Sądu Najwyższego z 22 czerwca 2006 r., V CSK 70/06 i z 26 stycznia 2001 r., II CKN 25/00).

Pozwani nie udowodnili w toku procesu niezgodności ustalenia sumy wekslowej z deklaracją wekslową. Należy zwrócić uwagę, że w odpowiedzi na zarzuty od nakazu zapłaty, w piśmie z 11 kwietnia 2017 r., powódka przedstawiła sposób wyliczenia sumy wekslowej. I tak, powódka wyjaśniła, że dostarczyła współpracującej z nią pozwanej I. P. towary i usługi o wartości 3 145 702,70 zł. Sumę tę umniejszono następnie o 36 687,27 zł (z tytułu not), 200 253,62 zł (wartość faktur VAT korekta), 47 627,30 zł (z tytułu kompensat) i 2 699 619,90 zł (z tytułu dokonanych wpłat). Wynik tego obrachunku odpowiada kwocie 161 514,61 zł dochodzonej pozwem. Przedstawione przez powódkę wyliczenie potwierdzać mają złożone przez powódkę dokumenty księgowe.

Strona pozwana nie zakwestionowała skutecznie zarówno złożonej przez powódkę dokumentacji księgowej, jak i przedstawionego przez powódkę wyliczenia zadłużenia wystawcy weksla. Pozwani nie zgłosili wniosku np. o dowód z opinii biegłego, który mógłby ewentualnie zmierzać do wykazania nieprawidłowości w rozliczeniach dokonanych przez powódkę. Sąd zauważa również, że podstawy do ich zakwestionowania nie mogły stanowić zeznania przesłuchanych w sprawie osób. Zeznania te cechowały się wysokim stopniem ogólności, nie odnosiły się konkretnie do szczegółowych wyliczeń, ograniczając się w zasadzie wyłącznie do zaprezentowania subiektywnych ocen i wątpliwości. W oparciu o

zeznania przesłuchanych osób sąd nie był też własny dokonać oceny, jaka jest wartość towarów znajdujących się w całkowicie zatowarowanym sklepie prowadzonym niegdyś przez pozwaną. Moc zeznań przesłuchanych osób była w tym zakresie zbyt mała, by w oparciu o nie dokonywać takiego ustalenia.

Sąd zauważa, że nie posiada wiedzy specjalnej pozwalającej na weryfikację złożonych przez strony dokumentów księgowych i dokonanie kompleksowego rozliczenia wzajemnych zobowiązań i należności stron w kontekście postanowień umowy współpracy z 24 października 2011 r. Niezbędna zatem byłaby tutaj opinia biegłego sądowego (art. 278 § 1 k.p.c.). To na pozwanych spoczywał w tym zakresie, z uwagi na treść art. 6 k.c. i art. 232 zd. 1 k.p.c., obowiązek zawnioskowania takiego dowodu, co jednak się nie stało. Bezpośrednio przed zamknięciem rozprawy strony zgodnie oświadczyły, że nie domagają się uzupełnienia postępowania dowodowego (k. 791).

Należy podkreślić, że pozwani domagali się złożenia przez powódkę szeregu dokumentów księgowych i inwentaryzacyjnych, które jednak bez wniosku o dowód z opinii biegłego były dla rozstrzygnięcia sprawy nieprzydatne. Jak to już wcześniej wskazano, sąd nie posiada wiadomości specjalnych, a przez to nie był władny do dokonania weryfikacji tejże dokumentacji pod kątem potwierdzenia wyliczeń dokonanych przez powódkę.

Skoro zatem pozwani nie zawnioskowali o dowód z opinii biegłego w celu wykazania swoich twierdzeń co do nieprawidłowego dokonania przez powódkę wzajemnych rozliczeń stron, to obciążają ich skutki zaniedbania w tym zakresie. Jak to już bowiem wcześniej wskazano, to na pozwanych spoczywał obowiązek wykazania, że wypełnienie weksla przez powódkę nastąpiło nieprawidłowo, w szczególności niezgodnie z zawartym porozumieniem.

Biorąc powyższe pod uwagę należało zatem skonstatować, że pozwani nie wykazali swoich twierdzeń co do nieprawidłowego dokonania przez powódkę wzajemnych rozliczeń stron umowy o współpracę. Uznać zatem należało, że zadłużenie pozwanej I. P. wynikające z powołanej wcześniej umowy odpowiada wyliczonej przez powódkę kwocie 161 514,61 zł. Pozwany D. L., jako poręczyciel wekslowy, odpowiadał solidarnie z nią za zapłatę tej kwoty.

Nie był również zasadny podniesiony przez pozwanych zarzut przedawnienia. Jak wynika z § 2 ust. 10 (i) umowy współpracy z 24 października 2011 r., najpóźniej w ostatnim dniu obowiązywania umowy, pozwana I. P. miała obowiązek rozliczenia współpracy. Powódka podała, że rozwiązanie umowy nastąpiło 5 marca 2014 r. Z tą też datą stało się wymagalne roszczenie powódki wynikające z rozliczenia współpracy. Zgodnie z art. 554 k.c., roszczenia z tytułu sprzedaży dokonanej w zakresie działalności przedsiębiorstwa sprzedawcy, roszczenia rzemieślników z takiego tytułu oraz roszczenia prowadzących gospodarstwa rolne z tytułu sprzedaży płodów rolnych i leśnych przedawniają się z upływem lat dwóch. Należy jednak podkreślić, że przed upływem dwóch lat od wymagalności roszczenia weksel został uzupełniony (nastąpiło to przed datą wezwań do wykupu weksla, a więc przed 1 grudnia 2015 r.). Pozew złożono do sądu 23 grudnia 2016 r. i czynność ta przerwała bieg przedawnienia. Brak było zatem podstaw, aby uznać, że roszczenie ze stosunku podstawowego jest przedawnione. Nie było również przedawnione roszczenie wekslowe. Poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo jak ten za kogo poręczył (art. 32 Prawa wekslowego). Jeżeli poręczył za wystawcę to odpowiada jak wystawca. Odpowiedzialność wystawcy weksla własnego jest taka sama jak akceptanta weksla trasowanego (art. 104 Pr. wekslowego). Roszczenia wekslowe przeciwko akceptantowi ulegają przedawnieniu z upływem tal trzech licząc od dnia płatności weksla (art. 70 ust. 1 Prawa wekslowego). Weksel był płatny 21 grudnia 2015 r. Powództwo wytoczono natomiast przed upływem trzyletniego terminu przedawnienia.

Brak było również podstaw do oddalenia powództwa – jak tego oczekiwali pozwani – z uwagi na sprzeczność jego żądania z zasadami współżycia społecznego. Zgodnie z art. 5 k.c., nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Jak podkreśla się w orzecznictwie i literaturze przedmiotu, po dokonanych w 1989 r. zmianach ustrojowych zmieniła się aksjologia wielu pojęć z zakresu prawa cywilnego, co pozwala na tłumaczenie zasad współżycia społecznego przez odwołanie się do zrozumiałej treści znaczeniowej takich pojęć, jak „zasady słuszności”, „zasady uczciwego obrotu”, „zasady uczciwości”, „lojalność” czyli po prostu – wyznawane przez zdecydowaną większość społeczeństwa wartości, jako nakazy zachowania się wobec innych członków społeczeństwa (tak np. S. Rudnicki [w:] S. Dmowski,

S. Rudnicki, Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna, Warszawa 2004, komentarz do art. 58 k.c.). Znamiennym jest przy tym stanowisko zaprezentowane przez Sąd Najwyższy w jednym z orzeczeń, zgodnie z którym wymaganie zgodności czynności prawnej oraz sformułowanych żądań z zasadami współżycia społecznego jest zagadnieniem kontekstu faktycznego, tj. okoliczności danego wypadku, i jakakolwiek próba uogólnień adekwatnych do każdej sytuacji byłaby z góry skazana na niepowodzenie (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z 29 września 1987 r., OSNCP 1/89/14). Określone żądanie jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego wtedy, gdy jego treść pozostaje z nimi w kolizji, zaś ustalenie kiedy ma to miejsce jest sprawą oceny przez sąd ustalonego stanu faktycznego.

W ocenie sądu okoliczności faktyczne rozpoznawanej sprawy nie pozwalają na uznanie, by powódka dopuściła się naruszenia zasad współżycia społecznego formułując, a następnie dochodząc pozwem opisanego w nim roszczenia. Pozwani nie wskazali przy tym nawet, jakie zasady współżycia społecznego doznać mają uszczerbku na skutek dochodzenia pozwem roszczenia wekslowego. Zwrócić należy uwagę na fakt, że pozwani samodzielnie zdecydowali o zaciągnięciu zobowiązania wekslowego, które zabezpieczać miało roszczenia z tytułu prowadzonej przez pozwaną I. P. działalności gospodarczej. Pozwani musieli mieć zatem świadomość swej ewentualnej odpowiedzialności i godzili się na jej ponoszenie. Nie sposób jest zatem czynić powódce zarzutu, że korzysta z przysługującego jej uprawnienia, dochodząc pozwem należności od pozwanych, będących przecież jej dłużnikami. Nie sposób jest się zgodzić z twierdzeniem, że powódka nadużywa swego prawa podmiotowego. Pozwani nie wyjaśnili zresztą, na czym to nadużycie miałoby polegać. Ubocznie natomiast wskazać należy, że w toku postępowania pozwani nie wykazali, by ich sytuacja życiowa i majątkowa była szczególnie trudna, a przez to uzasadniała sięgnięcie do dyspozycji art. 5 k.c.

Zgodnie z art. 496 k.p.c., w razie wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, po przeprowadzeniu rozprawy sąd wydaje wyrok, w którym nakaz zapłaty w całości lub w części utrzymuje w mocy albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu. Mając na uwadze, że pozwani I. P. i D. L. zaskarżyli nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym w całości, a ich zarzuty zostały uznane za bezzasadne, w punkcie 1. wyroku, sąd okręgowy utrzymał wydany w niniejszej sprawie nakaz zapłaty (uwzględniający powództwo w całości) w mocy w stosunku do pozwanych, którzy nakaz zapłaty zaskarżyli.

Sąd zauważa, że podstawę solidarnej odpowiedzialności pozwanych stanowił przepis art. 47 Prawa wekslowego, zgodnie z którym, kto weksel wystawił, przyjął, indosował lub zań poręczył, odpowiada wobec posiadacza solidarnie.

Orzeczenie o odsetkach ustawowych za opóźnienie od zasądzonej należności ma natomiast podstawę w art. 481 § 1 i 2 k.c. Termin płatności weksla został oznaczony przez powódkę, zgodnie z deklaracją wekslową, na 21 grudnia 2015 r., a zatem od dnia następnego należne są powódce od pozwanych odsetki ustawowe za opóźnienie.

Utrzymanie nakazu zapłaty w całości w mocy oznacza, że pozostaje w mocy również zawarte w nakazie zapłaty rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Rozstrzygnięcie to oparte jest na przepisach art. 108 § 1 k.p.c., art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 105 § 2 k.p.c., zaś na zasądzoną w nakazie zapłaty od pozwanych na rzecz powódki należność z tytułu zwrotu kosztów procesu składają się: czwarta część opłaty sądowej od pozwu w kwocie 2019 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł i koszty zastępstwa procesowego w wysokości 3600 zł (ustalone zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych), co stanowi łącznie 5636 zł.

Złożenie przez pozwanych zarzutów od nakazu zapłaty spowodowało jednak powstanie po stronie powodowej dalszych kosztów zastępstwa procesowego. Zgodnie bowiem z § 3 ust. 2 powołanego wyżej rozporządzenia, w przypadku skutecznego wniesienia sprzeciwu lub zarzutów opłatę ustala się na zasadach ogólnych, która – mając na uwadze wartość przedmiotu sporu – wynosi w niniejszej sprawie 5400 zł (§ 2 pkt 6 rozporządzenia). W konsekwencji na podstawie tychże przepisów, a nadto na podstawie art. 108 § 1 k.p.c., art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 105 § 2 k.p.c., w punkcie 2. wyroku, sąd zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódki 1800 zł (5400 – 3600) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wywołanych wniesieniem przez pozwanych zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym.

/-/ SSO Tomasz Józkiak